

HET SPIEGELPALEIS VAN PETER PLASMAN

Als het aan strafrechtadvocaat Peter Plasman ligt, blijft na 15 maart een flink aantal Tweede Kamerzetels leeg. Hij doet met zijn partij Niet-Stemmers mee aan de verkiezingen. Het idee is om alle mensen die niet naar de stembus gaan te vertegenwoordigen, door – eenmaal gekozen – in de Tweede Kamer nooit te stemmen. Het klinkt als een Koot&Bie-sketch, maar Plasman is bloedserieus. Zelf heeft hij tot nu toe overigens altijd gestemd, en ambieert hij absoluut geen politieke carrière.

DOOR MIEK SMILDE FOTO'S CHANTAL ARIËNS

Koel en superieur kijkt ze op de bezoeker neer, Jacky O. Geportretteerd door de Nederlandse fotograaf Erwin Olaf die de vrouw van de Amerikaanse president John F. Kennedy in zijn serie *Royal Blood* een nieuw gezicht gaf. Op het eerste portret – getiteld *Jacky O. 12.29 PM* – kijkt een helblonde vrouw in een onberispelijk wit mantelpak koud de lens in. Op het tweede portret – *Jacky O. 12.30 PM* – is zij besmeurd met het bloed en de hersenen van haar zojuist doodgeschoten echtgenoot.

Uit Plasmans enorme kunstcollectie – zijn hele huis hangt er vol mee – blijkt een voorliefde voor fotografie. De Amerikaanse publiciste Susan Sontag schreef daarover: “(...) *the camera’s ability to transform reality into something beautiful derives from its relative weakness as a means of conveying the truth*”. De Nederlandse dichter Martinus Nijhoff zou zeggen: Kijk maar, je ziet niet wat je ziet.

LEVENSVERZEKERINGSKUNDE

“Een paar weken geleden is mijn moeder overleden”, vertelt Plasman als ik hem naar zijn achtergrond vraag. “Ze was heel oud en al jaren ziek. Alzheimer. Ze is er jaren helemaal niet meer bij geweest. Haar dood was een opluchting, voor ons allemaal. Ze had van tevoren gezegd dat ze zo’n levenseinde niet wilde, maar ze had het niet goed geregeld. Op het moment dat ze voor euthanasie in aanmerking zou komen, was het te laat en kon ze haar wil niet meer kenbaar maken.”

Hebt u een wilsverklaring?

“Nog niet. Maar ik ga het wel doen. Ik heb het voorbeeld van mijn moeder gezien. Dat wil ik niet.”

Is het sterven op verzoek na een voltooid leven een onderwerp dat thuis hoort in het strafrecht?

“Nee, dat vind ik niet. Ieder mens moet volledig over zijn eigen bestaan kunnen beschikken. Het strafrecht moet zich alleen richten op mensen die andere mensen, of de samenleving, echt tot last zijn en zich niet bezighouden met principiële zaken als het zelfgekozen levenseinde.”

Waarom koos u destijds zelf voor het strafrecht?

“Na afronding van de HBS-b, op een internaat in Venlo, wist ik niet wat ik moest studeren en zei ik in een overmoedige bui dat het me leuk leek Russisch te gaan studeren. Het was 1969, midden in de Koude Oorlog. Dat was niet de tijd om Russisch te gaan studeren als zoon van een militair. De Russen waren in 1968 Tsjecho-Slowakije binnengevallen. De schoolleiding belde onmiddellijk mijn vader, die op dat moment in het buitenland woonde. Er

“SOMMIGE MENSEN
NOEMEN MIJ
MEDIAGEIL, MAAR IK
HEB NIETS TEGEN
MEDIA EN NIETS
TEGEN GEIL”

werd een beroepskeuzetest geregeld. De uitslag: actuariaal, econometrie of Russische taal. Weet je wat actuariaal is? Levensverzekeringskunde. Een mengvorm van wiskunde en economie. Saaier kan niet. Ik heb het drie maanden gedaan en daarna ben ik ermee opgehouden. En toen maar rechten. Dat werd ook niks. Toen sociale geografie. Niks. Het kon allemaal in die tijd, ik werkte ernaast en het was makkelijk een beurs te

krijgen. Ik bleef wel het gevoel houden ooit iets te moeten afmaken. En het strafrecht boeide me wel.”

U kwam zelf in die tijd ook met het strafrecht in aanraking.

“Dat was een stommeit die met een voorwaardelijke straf afliep, na een eis tot vrijspraak. Het is twintig jaar geleden als eens uitgebreid in het nieuws geweest en ik ben er klaar mee. Maar het was destijds wel een moment om een knoop door te hakken en snel af te studeren. Aan het eind van de studie had ik een heel goede baan als hoofd personeelszaken bij een opleidingsinstituut en toen was het lastig om te kiezen voor de advocatuur, om weer vanaf nul te beginnen. Mijn vrouw – dezelfde als nu – zei toen: je moet oppassen, want als je het nu niet doet, doe je het nooit meer en volgens mij vind je je werk eigenlijk niet leuk. Dat was zo. Ik ben toen het eerste

WIE IS PETER PLASMAN?

Peter Plasman (1952) werd geboren in Roermond als zoon van een Nederlandse infanterieofficier. Hij studeerde rechten in Amsterdam en werd in 1987 beëdigd als advocaat. In 1989 richtte hij zijn eigen kantoor op. Hij verwierf onder andere bekendheid als advocaat van een van de directeuren van SE Fireworks die verantwoordelijk werden gehouden voor de vuurwerkcramp in Enschede in 2000. Ook trad hij op voor Mohammed B., de moordenaar van Theo van Gogh. In 2015 bereikte hij vrijspraak voor de neuroloog Jansen Steur. Momenteel is hij onder meer verwickeld in een juridische strijd tegen het televisieprogramma *Miljoenenjacht*.

Onlangs schreef Plasman de politieke partij Niet-Stemmers in het kiesregister in. Doel van de partij is om mensen die niet of blanco stemmen bij de komende parlementsverkiezingen zichtbaar te maken in de Tweede Kamer. De slogan van de partij: ‘Wanneer je niet stemt omdat je er niet meer in gelooft zit je bij ons goed.’

Peter Plasman is getrouwd met Judith en heeft twee zoons, Rits en Rijk.

jaar bij een eenpitter gaan zitten die een verdieping lager kantoor hield.”

STEEKJE LOS

U maakte de opkomst van het strafrecht als volwaardig juridische specialisme mee. Tot die tijd was het strafrecht ondergeschikt aan het civiele recht, inmiddels denkt half Nederland dat de rechtstaat drijft op het strafrecht alleen. Waaraan schrijft u die ontwikkeling toe?

“Aan twee factoren: de *war on drugs* en de daarmee samenhangende georganiseerde criminaliteit, en het optreden van Max Moszkowicz. In de loop van de jaren tachtig ontstond een klimaat waarin politie en justitie steeds harder tekeergingen tegen de georganiseerde (drugs)wereld. In dat klimaat gaf de oude Moszkowicz de advocatuur een gezicht. Daarna kwamen meer advocaten die een grote bek hadden en die lieten zien dat ze iets bereikten in de strijd tegen politie en justitie. Het waren aansprekende figuren. Dat speelde een rol bij de beeldvorming.”

De ‘oude’ Max Moszkowicz was een typische buitenstaander. Hij moest zich als joodse overlever van de holocaust een eigen plaats zien te verwerven in het van rangen en standen aan elkaar geklonken katholieke Maastricht. Veel opvallende strafrechtadvocaten lijken eenlingen te zijn; Spong, Hiddema, Weski en uzelf.

“Ik denk dat dat klopt. Gekscherend zeg ik wel eens dat aan de strafrechtadvocaten die zich in de media sterk profileren een steekje los zit. En dat bedoel ik positief. Het zijn eigenwijze figuren die afwijken van de standaard, ze hebben anarchistische trekken en zijn wars van conventies. Lak aan alles, willen vechten en het goed willen doen. Voor zichzelf ook vooral.”

Wat bedoelt u daarmee?

“Ik wil het goed doen voor mijn cliënt, maar ook voor mijzelf. Ik wil niet achteraf bedenken wat ik allemaal beter had kunnen doen. Gerard Spong heeft ooit gezegd: de beste pleidooien schrijf je op de terugweg. Dat zit in mijn hoofd en dat geldt denk ik voor die hele groep van strafrechtadvocaten die zich zo sterk profileren. Wij willen geen steken laten vallen.”

Zoekt u de media om zichzelf te blijven prikkelen het goed te doen?

“Nee, dat heb ik niet. Sommige mensen noemen mij mediageil, maar ik heb niets tegen media en niets tegen geil, dus ik zie het probleem niet. Bovendien klopt het niet. Ik vind het leuk om met de media om te gaan, het is fascinerend om achter de schermen van het journalistieke bedrijf te kunnen kijken. Anderen noemen dat ego of narcistisch. Dat kan ik in mijzelf echt niet zien. “Het is nuttig en noodzakelijk om in het openbaar te spreken over de strafrechtspleging en het functioneren

van de rechtstaat. Dat gebeurt veel te weinig. Iedereen heeft er een mening over, maar vrijwel niemand weet er wat van. Strafrecht wordt niet gedoceerd op middelbare scholen, op de universiteit moet je ervoor kiezen. Terwijl het heel belangrijk is om te weten wat een officier van justitie doet, hoe de rechtspraak functioneert, hoe de trias politica werkt en waarom politici zich moeten onthouden van een mening over lopende strafzaken. Dat kan ik uitleggen in de media. Het is commercieel ook interessant, uiteraard. En soms is het in het belang van je cliënt om je publiekelijk te roeren.”

Mede dankzij de verkiezing van Donald Trump is 2017 nu al het jaar van nepnieuws en twittertwijfels. Hoe vindt u de Nederlandse media functioneren?

“Van heel slecht tot heel goed. Journalisten die veronderstellen dat het de taak van een strafrechtadvocaat is te komen tot waarheidsvinding, doen hun werk niet goed. De meeste cliënten zijn niet gebaat bij de waarheid en dat moet je als journalist gewoon weten. Wat ik verder echt heel slecht vind, zijn journalisten die opstaan na het requisitoir en dan weggaan. Alsof het pleidooi er niet toe doet. Zolang de hoogte van de eis van het OM het enige nieuws is, deugt de verslaggeving niet. Dan is er ook nog het verschil tussen de aandacht die een zaak in eerste aanleg krijgt en in hoger beroep. In eerste aanleg puilt een zaal soms uit van de journalisten, terwijl in hoger beroep – waar het er echt op aankomt – niemand zit. Journalisten verdedigen zich vaak door te zeggen dat het oud nieuws is. Dat ‘men’ het niet meer wil lezen. Het moet helemaal niet gaan om de vraag wat ‘men’ wil lezen! Het moet gaan om goede berichtgeving over wat er speelt. Maar er zijn ook journalisten die heel goed beide standpunten belichten en echt geïnteresseerd zijn. Zo hoort het.”

VERBAZING

De media hebben het in dit tijdsgewricht zwaar te verduren. Donald Trump beschuldigt journalisten woedend van van alles en nog wat en dat doen Nederlandse politici inmiddels ook. Bent u ook boos?

“Nee, ik ben niet boos. Dat is een emotie die ik niet goed ken.”

Welke emotie kent u wel goed?

“Als je niet boos bent, zegt men dat je teleurgesteld bent.”

Dat is geen emotie.

“Laat ik het dan verwondering noemen. Ik ben bijna 65 en ik verwonder me in toenemende mate. Ik verbaas me, blijvend.”

Is die verbazing de reden dat u een politieke carrière ambieert?

“Ik ambieer helemaal geen politieke carrière. Ik heb het idee om mee te doen aan de Tweede Kamerverkiezingen met Niet-Stemmers al heel lang. In 1994 deden we al mee aan de gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam en we hadden succes, afgemeten aan de inspanningen die we destijds leverden. Het idee om een stem te geven aan al die mensen die niet stemmen heeft draagvlak.

“In 2012 bracht bij de landelijke verkiezingen 75 procent van de kiesgerechtigden zijn stem uit. Dat lijkt relatief veel, maar een kwart van alle Nederlanders blijft dus thuis. Als je dat doorrekent, blijkt dat meerderheidsbeslissingen in het parlement zijn gebaseerd op 28 procent van de 17 miljoen Nederlanders wier belangen de politiek moet dienen. 28

procent beslist voor 100 procent en dat is dan bij relatief gunstige opkomstcijfers. Dat intrigeert mij. Ik wil dat er meer mensen gaan stemmen en dat kan alleen door mensen te betrekken bij de politiek, door hun het gevoel te geven dat er wél iets gebeurt in Den Haag, dat er wél iets kan veranderen. Wie zijn idealen vertolkt wil zien, richt doorgaans een politieke partij op, met standpunten en meningen. Dat kan ik niet. Ik wil niet de zoveelste politicus zijn die opbokst tegen al die andere partijen. Dat is kansloos.”

En dus hebt u een politieke partij opgericht.

“Een partij die maar één ding belooft: in het parlement zullen we nooit stemmen. Zelf heb ik altijd gestemd. Ik volg de politiek, ik ben langdurig lid geweest van een politieke partij. Nee, ik zeg niet welke. Maar dit keer weet ik het niet meer en overweeg ik niet te gaan stemmen. Wie stemt, moet toch een minimum aan vertrouwen hebben in een politieke partij of in een bepaalde politicus. Hij moet zich enigszins vertegenwoordigd voelen. Dat gevoel heb ik niet. En met mij heel veel mensen. Mensen twijfelen, ze overwegen thuis te blijven, het vertrouwen in de politiek is echt minimaal. Maar de stem van mensen die thuis blijven, wordt als het ware verdeeld onder de partijen die in de Kamer komen, thuisblijvers bevestigen de uitslag. Ik wil een stem geven aan de niet-stemmers en degenen die blanco stemmen. Ik wil zichtbaar maken hoeveel mensen er niet komen opdagen, of blanco stemmen. Als blanco-stemmers zelf echt zetels krijgen, dan komen er veel meer mensen naar de stembus, daarvan ben ik overtuigd. Lang niet iedereen zal dan gaan stemmen, maar wel meer dan nu het geval is. Dat is mijn doel: ik wil dat mensen weer gaan stemmen. En dat hun stem zichtbaar wordt.”

Zichtbaar doordat er lege stoelen in de Tweede Kamer zullen zijn. Want u bent niet van plan echt zitting te nemen in de Kamer.

“Nee, inderdaad. Wat ik wil, is erkenning van al die mensen die zich niet herkennen in de bestaande partijen. Op die manier worden de bestaande partijen gedwongen beter te presteren en het vertrouwen van al die niet-stemmers en blanco-stemmers terug te winnen.”

“Er is nog iets, namelijk de proteststem. Dat zijn mensen die stemmen op een partij waarbij ze zich eigenlijk niet thuis voelen, maar waarop ze stemmen om te protesteren. Dat is eigenlijk heel vreemd in onze democratie, want degene bij wie die proteststem terecht komt, beschouwt de stemmer

als zijn achterban en doet vervolgens iets wat de stemmer helemaal niet wil. Ik wil de proteststem een alternatief geven. Dan kan iemand toch protesteren zonder dat er

**“MIJN DOEL: IK
WIL DAT MENSEN
WEER GAAN
STEMMEN. EN DAT
HUN STEM
ZICHTBAAR WORDT”**

daarna met zijn stem politiek wordt bedreven die hij niet wil. Want wij doen niets.”

STAATSGEVAARLIJK

U lijkt niet heel serieus te worden genomen met uw partij voor Niet-Stemmers. U wordt vergeleken met satirische programma's als Jiskefet en Van Kooten en De Bie.

“Dat vind ik geweldig en bijzonder eervol. Wie wordt er nu vergeleken met Koot & Bie? Maar ik krijg ook andere reacties. Sommige mensen vinden het staatsgevaarlijk wat wij doen. Alsof wij de democratie ondermijnen. De columnist Bas Heijne wond zich in NRC Handelsblad van 6 januari enorm op over ons initiatief, zelfs op het persoonlijke af. Maar dat deert me ook niet. Vrienden en kennissen schreven me berichten in de geest van: ‘Als Bas Heijne je aanvalt, dan tel je mee.’”

Is dat niet het probleem van deze tijd? U neemt een initiatief om iets zichtbaar te maken, dat wordt weggehoond als niet serieus, vervolgens neemt Heijne het wel serieus en dat wordt weer weggehoond.

“Zo werkt het inderdaad. Als ik niet bij Jeroen Pauw had gezeten en er was verder niets gebeurd, was ons initiatief misschien uitgegaan als een nachtkaars. Maar ik zie dit als een concept en ik hoop dat er echt wat mee gebeurt.”

De strekking van Heijnes column was dat met de partij voor Niet-Stemmers de politiek definitief een circusact is geworden.

“So what? Heijne stelt zich op als de poortwachter van de democratie. Hij zegt in feite: het land moet geregeerd worden, dus bemoei je er niet mee. Dat is toch het hele probleem! Niemand heeft meer zicht op wat er in de politiek gebeurt. Niemand voelt zich meer betrokken. De kloof tussen burger en politiek is gigantisch.”

GEEN VALSE BELOFTES

Kun je het ook omdraaien, namelijk dat de kloof tussen burger en politiek veel te klein is geworden? De politiek doet niet anders dan luisteren naar de burger.

“Nee, ze doet alsof ze luistert. Ik zeg niet dat de politiek altijd moet luisteren naar de burger, want de burger kan heel rare dingen willen. Maar er moet wel gecommuniceerd worden. Je moet uitleggen wat je doet en waarom. En om te beginnen geen valse beloftes doen, want dan verdwijnt het vertrouwen. Dat is er aan de hand.”

Uit alle berekeningen blijkt dat het tweede kabinet-Rutte veel van wat in het regeerakkoord werd vastgelegd heeft bereikt. Economisch gezien staat Nederland er nu veel beter voor dan vier jaar geleden. Toch is de verwachting dat de PVV de grootste partij wordt en de PvdA wordt weggevaagd. Je kunt met andere woorden uitleggen tot je erbij neervalt, maar niemand gelooft je nog in deze tijden van nepnieuws.

“HET PROBLEEM IS DAT ER GEEN DRAAGVLAK IS IN DE SAMENLEVING VOOR WAT ER IN DE POLITIEK GEBEURT”

“Maar politici leggen het niet uit! Ik ben geen econoom, ik weet dat allemaal niet, maar als het met die cijfers is zoals u zegt, dan is dat hét bewijs dat het tussen burger en de politiek echt niet goed gaat.”

Nog een voorbeeld: het RIVM startte een inentingscampagne tegen baarmoederhalskanker die totaal mislukte, omdat een paar moeders op sociale media ageerden tegen de veronderstelde gevaren van inenting.

Het RIVM kon uitleggen wat het wilde, met alle wetenschappelijke onderbouwing die er was, maar niemand geloofde het nog.

“Ja, dat is wel een probleem van deze tijd. Het is eigenlijk te laat om te zeggen dat we nog eens goed zullen uitleggen.”

Dus wat moet de politiek dan doen? Niks? Dat bepleit u eigenlijk.

“Nee, dat zeg ik absoluut niet. De politiek moet het probleem oplossen.”

En wat is het probleem?

“Dat er geen draagvlak is in de samenleving voor wat er in de politiek gebeurt. En dat politici niet zien dat dat een diepliggend probleem is. Je moet niet zeggen dat je de hypothekrente niet gaat aanpakken en het vervolgens toch doen. Politici moeten geen valse beloftes doen, maar goed luisteren, duidelijk aangeven wat zwakke standpunten zijn, aangeven wat voor hen keihard is, maar ook uitleggen dat er omstandigheden kunnen zijn waaronder die standpunten...”

RATIO

Zouden politici zich wat dat betreft meer als advocaten moeten opstellen?

“Uitleggen wat er mogelijk is en wat je positie is. Ja. Er zijn een aantal eigenschappen van juristen die een pre opleveren in de politiek. Juristen zijn goed in logisch denken en kunnen nuanceren. Goed zijn in het debat helpt ook. Maar juristen zitten over het algemeen wel erg op de ratio en alleen op basis van de ratio redt een politicus het niet. Er hoort gevoel bij.”

U gaat potentieel uit van 37 zetels.

“Eerst zullen we de grote hobbel van voldoende ondersteuningsverklaringen moeten nemen. Als dat niet lukt, hebben we in ieder geval de niet-stemmer wat meer op de kaart gezet. Wanneer we wel meedoen zullen in potentie 37 lege stoelen naar de andere partijen schreeuwen: win het vertrouwen weer terug en zorg dat er na de volgende verkiezingen weer mensen op deze stoelen zitten. In dat opzicht streven wij onze eigen ondergang na.” ■